

Elementy ładu korporacyjnego a ryzyko kredytowe banków Europy Centralnej

Streszczenie

mgr Joanna Rachuba

Ryzyko kredytowe podejmowane przez banki stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla kondycji systemu finansowego. Jego urzeczywistnienie podczas kryzysu finansowego 2007–2009 obnażyło słabości sektora bankowego, jednocześnie rzucając światło na konieczność oceny polityki kredytowej, prowadzonej przez instytucje finansowe. Po agresywnej akcji kredytowej banków ze Stanów Zjednoczonych, to niespodziewane światowe tąpnięcie, w postaci globalnego kryzysu finansowego, stało się bolesną lekcją dla wielu krajów. Spuścizną tego tąpnięcia było znaczne pogorszenie jakości portfeli kredytowych, którego skala odegrała istotną rolę w zahamowaniu wzrostu gospodarczego. Utrzymanie wysokiej jakości portfeli kredytowych stało się wyzwaniem, któremu musi sprostać wiele banków.

Skłonność do podejmowania ryzyka przez przedsiębiorstwa, w tym banki, może być kształtowana przez ład korporacyjny (ang. *corporate governance*). Słabości mechanizmów ładu korporacyjnego również szczególnie ujawniły się podczas globalnego kryzysu finansowego, doprowadzając do zawirowań na rynkach finansowych. Okazało się wówczas, że zapewnienie stabilności systemu finansowego odgrywa istotną rolę w funkcjonowaniu całej gospodarki światowej.

W niniejszej pracy określono rolę, którą odgrywa ład korporacyjny w kształtowaniu ryzyka kredytowego podejmowanego przez banki. Za elementy ładu korporacyjnego, mające istotne znaczenie dla jakości portfeli kredytowych, uznano rodzaj akcjonariusza¹ oraz płć prezesa zarządu. Podstawy teoretyczne tych zależności wskazano w odpowiednich teoriach.

Jako cel pracy wskazano określenie związków między rodzajem akcjonariusza oraz płcią prezesa zarządu a udziałem kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym banków. Aby zrealizować cel badawczy pracy, poddano weryfikacji trzy hipotezy główne. Hipotezy te odnoszą się kolejno do: 1) związków występujących między rodzajem akcjonariusza a jakością kredytów; 2) związków występujących między płcią prezesa zarządu a jakością kredytów; 3) jednoczesnych związków występujących między rodzajem akcjonariusza i płcią prezesa

---

¹ Na potrzeby niniejszej pracy, rodzaj akcjonariusza utożsamiany jest z dominującym właścicielem, definiowanym jako właściciel zagraniczny, właściciel państwowy bądź krajowy właściciel prywatny.

zarządu a jakością kredytów. W celu uszczegółowienia hipotez głównych, sformułowano hipotezy pomocnicze – uwzględniono w nich rolę globalnego kryzysu finansowego oraz znaczenie płci prezesa zarządu, zajmującego stanowisko w latach przed analizą jakości portfeli kredytowych banków.

Strukturę pracy podporządkowano realizacji celu pracy. Dysertację podzielono na cztery rozdziały. W rozdziale pierwszym oraz drugim zawarto przegląd literatury z zakresu dwóch obszarów tematycznych poruszanych w niniejszej pracy, a więc ryzyka kredytowego oraz ładu korporacyjnego w sektorze bankowym. W rozdziale trzecim zaprezentowano charakterystykę próby badawczej oraz omówiono zastosowaną metodę badawczą. W rozdziale czwartym empirycznie zweryfikowano postawione hipotezy badawcze.

Hipotezy główne, a także hipotezy pomocniczne zweryfikowano empirycznie na próbie 194 banków komercyjnych z 11 krajów Europy Centralnej, będącymi członkami Unii Europejskiej. Próba badawcza obejmowała lata 2007–2018. W wyniku estymacji parametrów modeli ekonometrycznych określono relacje kształtujące się między rodzajem akcjonariusza oraz płcią prezesa zarządu a udziałem zagrożonych należności kredytowych w kredytach ogółem. Wszystkie hipotezy zweryfikowano pozytywnie. Wykazano, że banki będące własnością akcjonariusza państwowego charakteryzują się gorszą jakością należności kredytowych niż krajowe banki prywatne. Banki zagraniczne nie wykazują innego niż krajowe banki prywatne udziału kredytów zagrożonych. Na podstawie dalszych analiz empirycznych stwierdzono, że istotne znaczenie dla udziału kredytów zagrożonych w portfelu ma płeć prezesa zarządu. Banki, w których stanowisko prezesa zarządu piastuje kobieta odznaczają się lepszą jakością kredytów niż banki, w których funkcję prezesa zarządu pełni mężczyzna.

W badaniach uwzględniających równocześnie rodzaj akcjonariusza oraz płeć prezesa zarządu, potwierdzono wcześniej wykazane relacje, tym samym wskazując na ich stabilność. Na podstawie wyników estymacji, ukazano brak różnic w jakości kredytów między bankami zagranicznymi a krajowymi bankami prywatnymi. Gorsza jakość portfeli kredytowych charakteryzuje banki akcjonariuszy państwowych w porównaniu z bankami pozostającymi własnością krajowych inwestorów prywatnych. Poza rodzajem akcjonariusza, istotne znaczenie dla udziału kredytów zagrożonych w portfelu ma płeć prezesa zarządu. Wykazano ujemny związek między kobietą pełniącą rolę prezesa zarządu a udziałem kredytów zagrożonych.

Wyniki weryfikacji hipotez głównych uzupełniono o wnioski płynące z estymacji modeli dla hipotez pomocniczych. Uwzględniając rolę kryzysu, dowiedziono gorszej jakości portfeli kredytowych banków zagranicznych w okresie kryzysu w porównaniu z krajowymi bankami prywatnymi. Okres kryzysu okazał się nie kształtować udziału kredytów zagrożonych

w bankach państwowych. Nie wykazano statystycznie istotnego związku między płcią prezesa zarządu w okresie kryzysu a udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem. Wykorzystując zmienne opóźnione, potwierdzono ujemny związek między kobietą zajmującą stanowisko prezesa zarządu a udziałem kredytów zagrożonych dla przesunięcia w czasie zajmowania tego stanowiska przez kobietę o jeden rok.

Podsumowując, w niniejszej pracy poruszono tematykę, która dotychczas była analizowana przez innych badaczy jako oddzielne obszary badawcze. W podejmowanych do tej pory analizach, koncentrowano się albo na związkach rodzaju akcjonariusza z jakością kredytów, albo na związkach płci prezesa zarządu z jakością kredytów. W podjętych w niniejszej pracy badaniach, ocenie poddano jednocześnie dwa elementy ładu korporacyjnego z ryzykiem kredytowym banków Europy Centralnej. Założono, że i rodzaj akcjonariusza, i płeć prezesa zarządu są istotne dla poziomu ryzyka podejmowanego przez bank. W wyniku przeprowadzonych analiz empirycznych wskazano ważną rolę, jaką rodzaj akcjonariusza oraz płeć prezesa zarządu odgrywają w kształtowaniu jakości portfela kredytowego banku. W konsekwencji, wskazane elementy ładu korporacyjnego okazały się stanowić istotne czynniki w ocenie skłonności banku do akceptowania ryzyka.